

Wiesław Jedliński
82-200 Malbork

Malbork

+

„Młody Las” PAP

Dzierzbicki Roman

ps. „Kłos”

M-1038/1784 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Dieryzbicki Roman.....

J: M-10381/1984 Rom......

Halbork "Wody Las" - JAP.....

I./1. Relacja —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora *k. 3 s. 1-3*

II. Materiały uzupełniające relacje *k. 3 s. 1-3*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 9*

VI Fotografie *dział i ikonografii*

1/3. Materiały dokumentacyjne
relatora - Dzierzbicki Roman:

1. Notatka służbowa kier. Referatu Gospodarki
Komunalnej i Wioszkamiowej Michała
Dziatkowskiego z 28.10.1966 - dot. miejsce
podrózku, wiersz. odpis k. 1 s. 1
2. Pismo Pres. P D W w Malborku
z 3.11.1966 do Miejskiego Przedsiębior-
stwa Gospodarki Komunalnej w Malborku
w sprawie ekshumacji relikwii R. Dzierzbickiego,
wiersz. odpis k. 1 s. 2
3. Pismo Prezydium P D W w Malborku
do Wydz. Oświaty i Referatu Kultury
Pres. P D W w Malborku z 20.11.1966
- inf. o dokonaniu ekshumacji relikwii
R. Dzierzbickiego, mpis, kop. k. 1 s. 3

Malbork dnia 28.10.1966r.

Notatka służbowa

Dnia 28.10.1966r. na polecenie Sekr. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Malborku udałem się do Referatu Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Malborku gdzie Ob. Binebesel poinformował mnie, że w Malborku przy ul. Sienkiewicza 59a na podwórku znajduje się grób działacza partyzantów, który został rozstrzelany przez Niemców w 1945r. Dodał przy tym, że miejsce to jest oznaczone palikami, a lokator zamieszkały obok posiada tabliczkę metalową z nazwiskiem działacza i może udzielić dalszych informacji odnośnie miejsca gdzie był grób zastrzelonego partyzanta. Udałem się pod wskazany adres i stwierdziłem, że na podwórzu posesji przy ul. Sienkiewicza 59a obok chlewików jest opalikowany 4-ma kołkami drewnianymi plac o powierzchni 1m². W rozmowie z Ob. Adamem Fusem zam. przy ul. Sienkiewicza 59a dowiedziałem się, że przybył on w roku 1945 i zamieszkał do obecnej chwili pod wymienionym adresem. W roku 1945 nieznanemu mu f-sz Milicji Obywatelskiej przyszedł z dwoma Niemcami i kazał odszukać grób rozstrzelanego partyzanta. Miejsce to zostało odnalezione, a zwłoki były zakopane bardzo płytko około pół metra głębokości. Na polecenie tegoż f-sza M.O. Niemki uporządkowały grób i postawiony został krzyż, który stał aż do 1950r. Następnie przy remoncie budynku i budowie przez lokatorów chlewików wspomniany grób został zniwelowany. W/g dalszego oświadczenia Ob. Adama Fusa w b.r. zgłosił się przedstawiciel z Gdańska, który opalikował miejsce na podwórku gdzie rzekomo ma być grób i postawił tabliczkę metalową /którą mi okazał/ z wyrytym zdaniem następującej treści: "Dzierzbicki Roman były Dowódca Młodego Lasu rok 1944-1945". W dalszej rozmowie żona Ob. Adama Fusa oświadczyła, że próbowała kopać obok chlewika aby odszukać grób lecz bez skutku, a na moją prośbę, aby wskazali dokładne miejsce grobu Obywatelowie Fusowie oświadczyli, że nie przypominają dokładnie miejsca.

Sporządził:

Kierownik Referatu
Gosp. Komunalnej i Mieszkaniowej
Michał Kwiatkowski

10.11.1966

międopiszek: Kuba zgodził R. Dzierzbickiego
z powodu w głowie, rozzerwała z tyłu ciemną,
znaleziono przy nim latarkę
był ubrany w szare-ciemne ubranie.

Prezydium
Miejskiej Rady Narodowej
w Malborku
Referat Gosp.Kom.i Mieszk.
GKM-III-13/233/66

Malbork dnia 3.XI.1966r.

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
w Malborku

Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Malborku zleca dokonanie ekshumacji zwłok byłego dowódcy organizacji "Młody Lqs" Romana Dzierzbickiego, który został rozstrzelany przez Niemców w 1945r. Grób znajduje się w Malborku na podwórzu posesji ul.Sienkiewicza 59a /miejsce oznaczone 4 palikami lub obok palików. Bliższych danych odnośnie miejsca grobu wskaże Ob.Adam Fus zam.w Malborku ul.Sienkiewicza 59a/. Zwłoki należy pochować na cmentarzu komunalnym w Malborku.

Należność za wykonanie prac w wysokości około 1.700,-zł. zostanie uregulowana przelewem po otrzymaniu r-ku z konta Prezydium Miejskiej Rady Narodowej NBP Oddział w Malborku Nr.313-95-18.

MK/ML

Pieczętka
Kierownik
Referatu Finansowego
Janina Brodalska
podpis nieczytelny

Pieczętka
Prezydium
Miejskiej Rady Narodowej
/-/ Szczepan Zmysłowski
Przewodniczący Prezydium
podpis nieczytelny

Za zgodność:

1966
10.11
Malbork
[Signature]

- 27 -

Prezydium
Miejskiej Rady Narodowej
w Malborku
L.dz. GMK. III/13/226/66

Malbork dnia 20.11.1966 r.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej
Wydział Oświaty i Referat Kultury
w Malborku

Zgodnie z ustną rozmową z Kierownikiem Referatu Kultury Ob. Binebeselem z dnia 28.10.1966 r. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej - Referat Gospodarki Komunalnej w Malborku uprzejmie informuje, że w dniu 17.11.1966 r. dokonano ekshumacji zwłok byłego dowódcy organizacji "Młody Las" Ob. Romana Dzieźbiokiego rozstrzelanego przez Niemców w 1945 r. Zwłoki były pochowane na podwórku posesji przy ul. Sienkiewicza 59 a w Malborku i zostały przewiezione i pochowane na cmentarzu komunalnym w Malborku.

Do wiadomości:

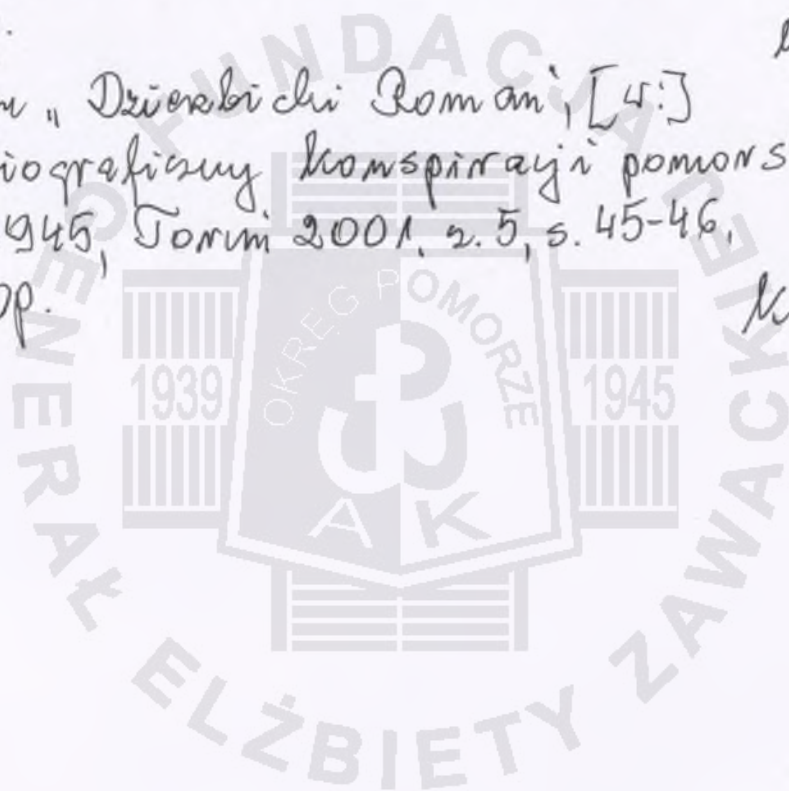
Związek Bojowników o Wolność
i Demokrację Zarząd Powiatowy
w Malborku

Kierownik Referatu
Gospodarki Komunalnej
i Mieszkanlowej
/-/ podpis nieczytelny
/-/ Michał Kwiatkowski

Za zgodność:

II. Materiały uzupełniające relację
- Dziembicki Roman

1. art. „Złotki dowodny Młodego Łasu...”,
Wiecór Wybrzeża, 2.02.1967, kserokop. k.1 s.1
2. art. Jedliński W., Roman Dziembicki - „Ktos”,
Nowiny Malborskie, 30.08.1981,
kserokop. k.1 s.2
3. Biogram „Dziembicki Roman”, [4:]
Stow. biograficzny konspiracji pomorskiej
1939-1945, Toruń 2001, z. 5, s. 45-46,
kserokop. k.1 s.3

Czwartek, dnia 2 lutego 1967 r.

ECHA „WIECZORU“

ZWŁOKI DOWÓDCY „MŁODEGO LASU” SPOCZĘŁY NA CMENTARZU W MALBORKU

W maju ub. roku opublikowaliśmy artykuł pt. „Młody Las”, w którym przypomniałmy mało znaną działalność b. Związku Polaków w Prusach Wschodnich „Młody Las”. Pisząc o losach jego kierownictwa, wspomnieliśmy iż dowódca „Młodego Lasu” w latach 1943—1944 Roman Dzierzbicki zginął w Malborku w marcu 1945 podczas walk toczonych o wyzwolenie miasta a jego zwłoki pochowano na terenie posesji przy ul. Sienkiewicza 59 a.

Ostatnio przedstawiciele ZBoWiD poinformowali nas, iż w końcu 1966 r. zwłoki Romana Dzierzbickiego zostały ekshumowane i przeniesione na cmentarz komunalny w Malborku. Grobem jednego z dowódców „Młodego Lasu” zaopiekowali się miejscowi harcerze.

(L.)

"Młody Las" (5)

Roman Dzierzbicki - "Kłos"

"Nowiny Malborskie", nr 5
230.08.1991

Po nocnej "wizycie" gestapowców i Antoniego Janowicza Monika Isdepska spaliła dokumenty "Młodego Lasu" w piecu, a maszynę do pisania wrzuciła w szuwarę pobliskiego stawu. Przechowywane one były w specjalnej skrytce pod korytem dla świni. Uczyniła to w ostatniej chwili, gdyż wkrótce wrócili i dokonali szczegółowej rewizji.

Funkcję dowódcy w rozbitej częściowo organizacji objął Roman Dzierzbicki ps. "Kłos". Nastąpiło to w momencie, gdy wojska radzieckie znajdowały się już na dawnych terenach Polski i mało kto z Niemców wierzył w zwycięstwo III Rzeszy.

Roman Dzierzbicki był z zawodu ślusarzem i pochodził z Poznania, gdzie mieszkał przy ul. Św. Rocha. Miał żonę i dwoje dzieci. Brał udział w kampanii wrześniejszej i dostał się do niewoli niemieckiej. Z obozu został skierowany na

roboty do Malborka. Otrzymał pracę w warsztacie ślusarskim u Niemca Olsena koło ratusza. Po przyjęciu do "Młodego Lasu" i złożeniu ślubowania, wykonał dla organizacji metalową pieczęć i przez pewien czas był skarbnikiem.

Po "spaleniu" dotychczasowej siedziby "Młodego Lasu", postanowił poszukać nowego, bardziej bezpiecznego miejsca. Dzięki znajomościom miejsce takie znalazł przy ul. Orzeszkowej 4 u pani Zakrzewskiej. U niej też jego zastępca, Leon Szablewski ps. "Orlik", zainstalował aparat radiowy. Z chwilą, gdy został dowódcą "Młodego Lasu", podlegał mu okręg Gdańsk-Gdynia. Ponieważ organizacja poniosła dotkliwą stratę i była właściwie rozbita, szukał silnego ośrodka dyspozycyjnego ruchu oporu, celem podporządkowania organizacyjnego. W związku z tym upoważnił swego z-cę do utrzymywania kontaktów z przedstawicielami Polskiej Armii Powstania.

W tym okresie niektórzy członkowie wspomnianej organizacji posiadali już zdobyczą broń krótką. W 1964r. Leon Szablewski wydał taką o nim opinię: "Był moim przyjacielem w wojsku, w obozie jenieckim i w tajnej organizacji. Był bardzo koleżeński, dobry, nadzwyczaj lubiany w gronie kolegów. Z opowiadań Romana wiem, że w okresie międzywojennym u ojca Romana zbierali się członkowie PPS, komuniści i odbywały się tajne zebrania. Roman przed wkroczeniem Armii Czerwonej do Malborka wezwał Polaków i powiedział im, aby godnie przyjęli tych żołnierzy, że marzenia nasze spełnią się i Polska będzie wolna..."

Ostatnie chwile jego życia były szczególnie tragiczne, gdyż zginął z ręki tych, których nadejścia tak oczekiwał. Są dwie wersje na temat jego śmierci; obie jednak zgodnie stwierdzają, że został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich przy obecnej ul. Sienkiewicza 59a. Pierwsza z tych wersji, którą podaje Narcyz Kozłowski, mówi że zginął w momencie, gdy wstawił się za matką i dziećmi Olsena, prosząc by ich nie zabijano. Druga, która przekazała mi Kazimiera Urbańska, stwierdza że został zastrzelony nie chcąc dopuścić do zgwałcenia swej dziewczyny Marysi.

Faktem jest jednak, że został zastrzelony po wkroczeniu wojsk radzieckich i pochowany na podwórku przy ul. Sienkiewicza 59a. W r. 1966 staraniem byłego dowódcy Narcyza Kozłowskiego zwłoki jego zostały ekshumowane i przewiezione na Cmentarz Komunalny w Malborku. Z tej okazji "Szary" w dniu 5 maja 1966r. poświęcił mu wiersz zatytułowany "Wiązanka kwiatów". A oto jego fragment:

"Na mogile Twojej wbitem
cztery zwykłe kolki.

Nie przewiozłem Cię na
cmentarz wśród grona wojaków
Nie dojrzałeś jeszcze Romku
- smutnie spuszcza głowę.

Kule mocno ugodziły, srebrzy-
ste, złociste...

Krwia czerwoną się oblałeś,
jak trumna sztandarem.

Nie żegnały Cię fanfary w
pożegnalnej chwili."

Po wojnie grobem "Kłosa"
opiekowali się harcerze, a
następnie przewodnicy malbor-
scy, którzy na jego mogile
ufundowali pamiątkową tablicę.

Wiesław Jedliński

3

Dzierzbicki Roman ps. „Kłós” (?–1945), dowódca konspiracyjnej organizacji Związek Polaków „Młody Las”.

Brak danych o miejscu urodzenia. Pochodził z Poznania; żonaty, dwoje dzieci.

Brał udział w kampanii wrześniowej i dostał się do niewoli, skąd w 1941 r. (razem z Leonem Szablewskim ps. „Orlik”) został skierowany na przymusowe roboty do Malborka do warsztatu ślusarskiego Niemca Olsena. Do Związku Polaków w Prusach Wschodnich „Młody Las” (od 1942 r. Związek Polaków „Młody Las”) został zwербowany i zaprzysiężony przez Narcyza Kozłowskiego ps. „Szary”, gdzie pełnił przez pewien okres funkcję skarbnika. Wykonał też dla potrzeb organizacji metalową pieczęć. Wchodził w skład powstałej w 1942 r. Rady Naczelnej, która 5 V 1942 r. nadała mu stop. por. i odznaczyła Krzyżem Walecznych, co zatwierdziła KG PAP [nie zweryfikowane – przyp. E. S.]. Od

45

1944 r. dowódca Związku Polaków „Młody Las”. Z powodu aresztowań w „Młodym Lesie”, nie chcąc narażać Moniki Izdepskiej, przeniósł sztab z ul. Solskiego 3 w Kałdowie do Malborka, do mieszkania Zakrzewskiej przy ul. Orzeszkowej 4. U Izdepskiej był bowiem oficjalnie zameldowany poszukiwany przez gestapo A. Janowicz. Wtedy zniszczono też maszynę do pisania, na której drukowano ulotki i konspiracyjną gazetkę „Młody Las”. Maszynę dostarczył Bernard Czołba, kurier „Młodego Lasu” do PAP. Przez swego zastępcę L. Szablewskiego ps. „Orlik” utrzymywał kontakty z AK w Grudziądzu (dostarczanie broni, wywiad). Zginął w styczniu 1945 r. w czasie walk o Malbork.

Dn. 17 XI 1966 r., dzięki staraniom N. Kozłowskiego, zwłoki „Kłosa” ekshumowano z posesji przy ul. Sienkiewicza 79 i złożono na cmentarzu komunalnym w Malborku. Jedna z wersji podaje, że został zastrzelony przez Niemców. Zdaniem N. Kozłowskiego „Kłosa” zabili żołnierze radzieccy, gdy starał się zapobiec stosowanej przemocy.

APAK. T.: Dzierzbicki R. (pisma Prez. MRN w Malborku w sprawie ekshumacji), Kozłowski N., Szablewski L.; Jedliński W., *Związek Polaków „Młody Las”*, Malbork 1991; Komorowski K., *Leksykon...*, s. 102; Kozłowski N., *Tajny Związek Młodzieży Wiejskiej „Młody Las”*, Gdańsk 1993; Oracki T., *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX wieku (do 1945 r.)*, Warszawa 1983, s. 97; *Sl. konsp. pom...*, cz. 4.

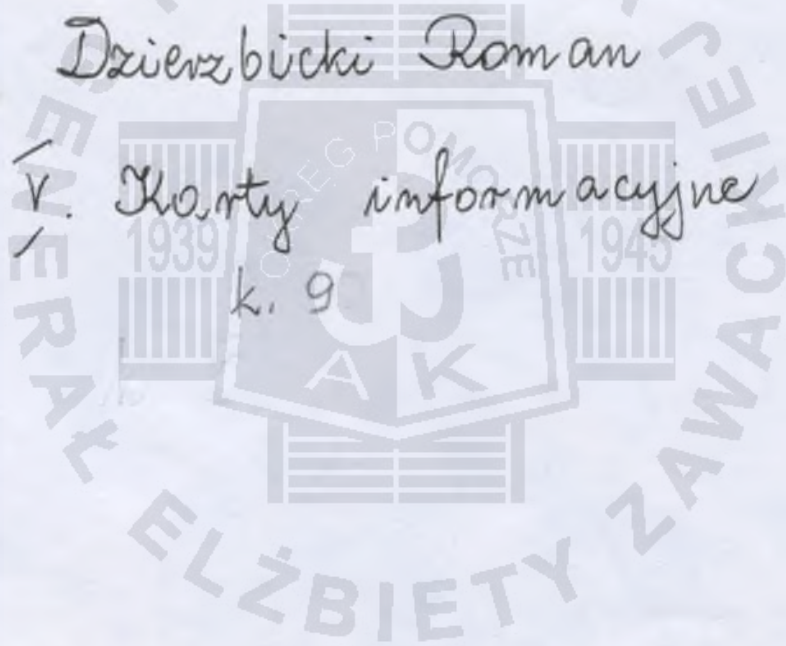
*Słow. biograf. konsp. pomorskiej
1939-1945, Tom 2001, 2. 5*

Elżbieta Skerska

T: M-1038/1784 Tom Malbork

Dziembicki Roman

1. Karty informacyjne
1. k. 9

Malbork 2
Młody Las

Dziębicki Roman

Jeden z organizatorów org. konsp.
"Młody Las" powstałej wśród robotni-
ków przemysłowych w Malborku, które
działała od kwietnia 1941 do wiosny
1943.

zob. : Nowe Miasto Lub., Zarys dziejów,
1992, str. 219

HMM-96

a, Dzierzbicki Roman Melbork 3
"Młody Les"
ps. "Ktos"

- pochodził z Poznania, a do Melborka został przywieziony na przymusowe roboty w 1941r., pracował w Olsene.
- aktywny działacz "Młodego Lesu", należał do literackiej organizacji
- został osadzony na pozostku 1945 r. po wkroczeniu Armii Czerwonej; zwłoki pochowane na podwórku przy ul. Siemkiewicza 59a; w 1966r. ekshumowane na Cmentarz Komunistyczny w Melborku.

zob: rel. Leona Szablewskiego;
t. nr III - 995/1729

48 V, 198

+ Dziembicki Roman
ps. „Ktos”

MaBook 4
„Wroty
Les”

Członek Rady Naczelnej, organu wy-
tomionego w 1942r. w „Wroty Les”;
Rada Naczelna 5.05.1942:

- nadała „Ktosowi” stopień ^{porucznika} ~~kapitana~~ „K”
- Krzyż Walecznych.

Pol. Armia Powstania scharakteryzowała stopień
i odsunęła go; nie zostały one jednak
zweryfikowane

zob. Kozłowski W. „Tajny Zw. Młodzieżowy przy-
w. 17 200. „Wroty Les” s. 24; t. problem Wroty Les

+ Dzierżbicki Roman

Melbork
"Stoły Les" 5

Pochodził z Poznańa; po zwolnieniu
z niewoli niemieckiej (kompania rozszniewa)
skierowano go do pracy przymusowej w
Melborku, gdzie w r. 1941 wstąpił
do "Stoły Lesu"; w l. 1943-1944
był dowódcą tej org. w Melborku; zginął
w walkach o wyzwolenie Melborka.

zob. Orzech J. Słownik biograficzny
Warmii - do 1945, wyd. PAX, 1993, s. 97

Wz. W. 2000

^a
+ Dzierzbicki Roman
ps. "Ktos"

Melbork⁶
"Woody
Les"

Zginął po wyzwoleniu Melbourne;
zabity przez żołnierzy 50^{tych} lat;
był jedynym w dowództwo
organizacji.

zob: Jedliński W. i Kuziel Polakowski
"Woody Les" s. 10 [nr] tenże
osob. M. 10³⁶/1782 N.T. Karupa
Kozłowski Smp. Jedliński
verte!

Nad jego grobem 26.08.1945r.
w obecności Narupa Kozłowskiego,
Leona Szablowskiego ps. „Orlik”,
Henryka Urbanickiego ps. „Kalin'ski”
miejscowo rozwiązanie tajnej
org. „Wrocy Les”
- także

reśl. VI 2000

Dziękuję Roman
ps. "Itos"

7

Łączę w walce z Niemcami o
Wolność w końcu stycznia 1945r.

ed. Komorowski J., Schöpfung..., s. 101

№ VII 101

Dziensbrichu Roman
ps. "Ktos"

Melbork 8
"Młody Les"

Współpracował z Leonem
Szablewskim ps. "Orleci", 1945

został zesłany w styczniu 1945 r.
przez żołnierzy sowieckich; był
kumplem "Młodego Lesu"

zob. Stou. biogr. kump. pam. cz. 4, s. 150

zł. VII 01

a

Malbork Młody Las
Pomorzanie
9

DZIERZBICKI Roman

ps „Kłos” 2-1945. D-ca Związku
Polaków „Młody Las”. Kampania
wrzesniowa. Niewola. Przymusowa
praca w Malborku u Niemca Olsena
Zaprzysiężony przez Narcyza Kozłowskiego
ps „Szary”. Zginął w I 1945 w Malborku.
Kontakty w Grudziądzu z AK. Relacja
Elżbiety Skerskiej

Zob.

Słownik Biograficzny Konspiracji
- Pomorskiej 1939-1945 część 5
Fundacja „Archiwum Pomorskie AK”
str 45, 46 Toruń 2001

Orut